

มาตรการป้องกันการ
แทรกแซงการใช้ดุลยพินิจ

หลักนิติธรรมกับการอำนวยความสะดวกธุรกรรมทางอาญาของพนักงานสอบสวน

ความหมายของหลักนิติธรรม

หลักนิติธรรม (The Rule of Law) ในไทยได้มีผู้ให้ความหมายที่หลากหลาย เช่น หลักพื้นฐานแห่ง กฎหมาย หลักการปกครองด้วยกฎหมาย หลักแห่งกฎหมาย หลักความยุติธรรมตามกฎหมาย เป็นต้น แต่ความหมายที่ทำให้เข้าใจและตรงกับศัพท์มากที่สุด คือ “หลักพื้นฐานแห่งกฎหมายที่ไม่อาจฝ่าฝืน หรือขัดแย้งได้” ซึ่งหากจะขยายความให้เข้าใจแล้ว หมายถึง “การบัญญัติกฎหมาย การใช้การตีความ กฎหมาย การบังคับใช้กฎหมาย และกระบวนการยุติธรรม จะต้องไม่ฝ่าฝืนหรือขัดแย้งต่อหลัก นิติธรรม” หากกฎหมายหรือกระบวนการยุติธรรมขัดหรือแย้งต่อหลักนิติธรรม ผลก็คือจะใช้บังคับ ไม่ได้ เพราะหลักนิติธรรมมีความสำคัญเหนือกฎหมายทั้งปวง คำว่า หลักนิติธรรมนั้น ไม่ใช่คำที่ใหม่ในวงการกฎหมายไทย แปลมาจากคำว่า The Rule of Law ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานในระบบกฎหมายอังกฤษ ปรากฏขึ้นอย่างชัดเจนเป็นครั้งแรกในศตวรรษ ที่ 17 ซึ่งถือว่าเป็นแม่แบบของระบบ Common Law อย่างไรก็ตาม แม้จนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้คำว่า rule of law ก็ยากจะหาคำจำกัดความหรือนิยามซึ่งยอมรับกันเป็นที่ยุติได้ A.V. Dicey ที่เป็นเจ้าของ

หลักกฎหมายที่เรียกว่า The Rule of Law (หลักนิติธรรม) ได้ให้ทัศนะมีสาระสำคัญอยู่ 3 ประการคือ

ข้อที่ 1 หลักนิติธรรม ยึดถือความสูงสุดของกฎหมาย (Supremacy of Law) คือ ทุกอย่าง ต้องอยู่ภายใต้กฎหมาย

ข้อที่ 2 ยึดถือหลักความเสมอภาคกันทางกฎหมาย (Equality before the Law) หมายความว่า ทุกคนจะอยู่ในฐานะที่เท่าเทียมกันในทางกฎหมาย และอยู่ภายใต้บังคับของศาล

ข้อที่ 3 คือรัฐธรรมนูญเป็นผลที่ เกิดจากกฎหมาย (Ordinary Law) ที่พัฒนาโดยศาล คือเป็น กฎหมายที่ เกิดขึ้นจากกระบวนการวินิจฉัย และคำตัดสินของศาล

แนวความคิดเรื่องหลักนิติธรรม

(thai.bangkok.usembassy.gov/root/pdfs/principles_of_democracy_thai.) เกือบตลอดช่วงประวัติศาสตร์ของมนุษยชาตินั้น ผู้ปกครองและกฎหมายคือสิ่งเดียวกัน อีกนัยหนึ่งก็คือกฎหมายเป็นเพียงเจตจำนงของผู้ปกครองนั่นเอง ก้าวแรกที่นำพามนุษยชาติให้หลุด พ้นจากการกดขี่ดังกล่าวก็คือ แนวคิดที่ว่าผู้ปกครองก็ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายและปกครองประเทศ อย่างมีคุณธรรมด้วยวิถีทางของกฎหมายระบอบประชาธิปไตยไปไกลกว่านั้นด้วยการสถาปนาหลักนิติธรรมแม้ว่าจะ ไม่มีประเทศใดหรือระบอบการปกครองใดในโลกที่ปราศจากซึ่งปัญหา แต่หลักนิติธรรมจะทำหน้าที่ปกป้องสิทธิพื้นฐานด้านการเมือง สังคมและเศรษฐกิจ และเตือนเราว่าระบอบทรราชย์และ ภาวะไร้ชื่อแปไม่ใช่วิถีทางเลือกเพียงประการเดียวของมนุษยชาติ หลักนิติธรรม หมายความว่า ไม่มีบุคคลใด ผู้ปกครองหรือประชาชนคนใดอยู่นอกกฎหมาย รัฐบาลในระบอบประชาธิปไตยใช้อำนาจของตนผ่านกฎหมายและต้องอยู่ภายใต้กฎหมายเช่นกันและ กฎหมายควรแสดงเจตจำนงของประชาชน มิใช่ของ เผด็จการ ทหาร ผู้นำทางศาสนา หรือพรรค การเมืองที่ตั้งกันขึ้นมาเอง ดังนั้น ในระบอบประชาธิปไตยประชาชนจึงเต็มใจเชื่อฟังกฎหมายของประเทศ เพราะพวก 3 เขาอยู่ภายใต้กฎหมายและกฎระเบียบต่างๆ

เช่นกัน ความยุติธรรมเกิดขึ้นได้เมื่อกฎหมายถูกกำหนด ขึ้นโดยประชาชนที่ต้องการกฎหมายนั้นด้วย กฎหมายในระบบอบประชาธิปไตยต้องมีองค์ประกอบรองรับหลายรูปแบบ เช่น รัฐธรรมนูญที่เป็นลายลักษณ์อักษร กฎหมาย กฎระเบียบ การสอนศาสนาและจริยธรรม การปฏิบัติตามประเพณี และวัฒนธรรม แต่ไม่ว่าจะมีที่มาอย่างไร กฎหมายควรปกป้องคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ดังนี้

1. ภายใต้ง่อน ใจที่ว่า ประชาชนทุกคนจะต้องได้รับการคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกันภายใต้ กฎหมาย ดังนั้น กฎหมายจึงไม่มีผลบังคับใช้กับบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือกลุ่มคนใดกลุ่มหนึ่งเป็นการ เฉพาะ
2. ประชาชนต้องไม่ถูกจับกุม ถูกตรวจค้นบ้าน หรือถูกยึดทรัพย์สินโดยพลการ
3. ประชาชนที่ถูกกล่าวหาว่า มีความผิดทางอาญามีสิทธิที่จะได้รับการพิจารณาคดีอย่าง รวดเร็ว พร้อมกับได้รับโอกาสในการเผชิญหน้าและซักถามฝ่าย โจทก์และเมื่อถูกตัดสินว่ากระทำผิด จะต้องไม่ถูกทำโทษด้วยวิธีการที่โหดร้ายหรือผิดปกติ
4. ประชาชนต้องไม่ถูกบังคับให้ให้การที่เป็นการกล่าวโทษต่อตนเอง หลักการนี้จะช่วย ปกป้องประชาชนจากการถูกบังคับ การถูกทารุณ หรือการถูกทรมาน และลดโอกาสที่ตำรวจจะใช้ วิธีการดังกล่าว

จากแนวคิดเรื่อง “หลักนิติธรรม” อาจกล่าวและพอสรุปได้ว่า การใช้หลักกฎหมายเน้นการ คำนั่งถึงศักดิ์ ศีลสิทธิเสรีภาพในความเป็นมนุษย์ว่าควร ได้รับการปฏิบัติและคุ้มครองอย่างเสมอภาค เท่าเทียมกัน โดยประชาชนและผู้ปกครองไม่สามารถใช้อำนาจตามอำเภอใจโดยไม่ฟังเสียงจาก ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอย่างแท้จริง ประชาชน ทุกองค์กร ทุกภาคส่วนต้องยอมรับและปฏิบัติ อยู่ภายใต้หลักการพื้นฐานแห่งกฎหมายเดียวกัน นั้นเพื่อความสงบสุขของสังคมส่วนรวม หากเราวิเคราะห์หลักนิติธรรมตามรัฐธรรมนูญฉบับก่อนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2557 (ฉบับชั่วคราว) จะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 3 วรรคสอง ได้บัญญัติให้ “ การปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรี ศาล รวมทั้งองค์กร ตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐต้องเป็นไปตามหลักนิติธรรม” อันถือเป็นครั้งแรกที่ได้มีการ บัญญัติคำว่า “ หลักนิติธรรม” ไว้อย่างชัดเจน ในกฎหมายสูงสุดของประเทศ ทั้งนี้โดยมีเจตนารมณ์ สำคัญที่อวางกรอบในการปฏิบัติหน้าที่ของรัฐสภา คณะรัฐมนตรีศาลรวมทั้งองค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานของรัฐนั้นจะต้องเป็นไปตาม “ หลักนิติธรรม (The Rule of Law) ” การปฏิบัติหน้าที่ทั้งหลายจะต้องอยู่บนพื้นฐานของบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้และในการบังคับใช้กฎหมายจะต้อง เป็นไปโดยถูกต้องและเที่ยงธรรม สามารถอธิบายและให้เหตุผลได้โดยจะใช้อำนาจรัฐในลักษณะที่ปราศจากบทบัญญัติแห่งกฎหมายรองรับไม่ได้

ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 78 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน ดังต่อไปนี้

(6) ดำเนินการให้หน่วยงานทางกฎหมายที่มีหน้าที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐ ตามกฎหมายและตรวจสอบการตรวจกฎหมายของรัฐ ดำเนินการอย่างเป็นอิสระ เพื่อให้การบริหาร ราชการแผ่นดินเป็นไปตามหลักนิติธรรม 4

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศในขณะนั้น ได้ให้ความสำคัญในเรื่อง สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล โดยบัญญัติไว้ใน มาตรา 4 ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง” ในมาตรา 5 บัญญัติว่า “ประชาชนชาวไทยไม่ว่าเหล่ากำเนิด เพศ หรือศาสนาใด ย่อมอยู่ใน ความคุ้มครอง แห่งรัฐธรรมนูญนี้เสมอกัน” มาตรา 32 บัญญัติไว้ว่า “บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพใน ชีวิต และร่างกาย การกั้นตัวบุคคลหรือการกระทำใด อันกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้เว้นแต่มีเหตุตามที่กฎหมายบัญญัติ..” ดังนั้น กฎหมายอื่นๆที่ได้บัญญัติวางหลักเกณฑ์ หรือวิธีการดำเนินคดีอาญาเพื่อนำมาใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของประชาชน โดยเฉพาะบทบัญญัติเกี่ยวกับการสอบสวนรวบรวม พยานหลักฐาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญาจะต้องให้ความสำคัญ เนื่องจากเป็น กระบวนการยุติธรรมที่ต้องใช้ความรวดเร็ว ถูกต้องและเป็นธรรมภายใต้รัฐธรรมนูญไทย

ตามหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐนั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อจะนำตัวผู้กระทำความผิดที่ แท้จริงมา ลงโทษตามกฎหมายควบคู่ไปกับการคุ้มครองผู้บริสุทธิ์และ โดยเหตุที่ถือว่ามนุษย์ทุกคน เป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้นั้นกระทำความผิดตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 บัญญัติไว้ใน มาตรา 39 ว่า “บุคคลไม่ต้องรับโทษทางอาญาเว้นแต่ได้กระทำการ อันกฎหมายที่ใช้อยู่เวลานั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้และโทษที่ จะลงแก่บุคคลนั้น จะหนักกว่าโทษที่กำหนดไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลา ที่ กระทำความผิดมิได้ในคดีอาญา ต้องสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด ก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่า บุคคลใดได้กระทำความผิดจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้น เสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้”

สำนักงานตำรวจแห่งชาติมีความสำคัญในเรื่องความเป็นธรรมต่อสังคมและกระบวนการ ยุติธรรม ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชน และมีหน้าที่ควบคุมสังคมในฐานะผู้รักษากฎหมาย ซึ่งหมายถึงการบังคับใช้กฎหมายเพื่อคุ้มครองสังคมด้วยยุทธวิธีต่างๆ ในด้านการป้องกันปราบปราม อาชญากรรมและการสืบสวนสอบสวน อาชีพตำรวจจึงมีขอบเขตกว้างขวางเกี่ยวข้องกับประชาชน ตลอดเวลา สำหรับกิจการของตำรวจไทยในปัจจุบัน ได้มีการกำหนดรูปแบบของภารกิจหน้าที่ ความรับผิดชอบและบทบาทของตำรวจไว้หลายประการ เช่น ตามข้อพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการตำรวจ พ.ศ.2547 ตำรวจไทยมีอำนาจหน้าที่4 ประการคือ

1. รักษาความสงบเรียบร้อยทั้งภายใน และภายนอกประเทศ เพื่อประโยชน์สูงสุดของ ประชาชน
2. รักษาการตามกฎหมายที่เกี่ยวกับการกระทำผิดอาญา
3. บำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่ประชาชน
4. ดูแลรักษาผลประโยชน์ของสาธารณะ งานหลักและเป็นหัวใจของตำรวจในหลักนิติธรรม คือ งานสอบสวน ประชาชนที่ได้รับความเสียหายจะต้องเข้าแจ้งความร้องทุกข์ต่อตำรวจ คือพนักงานสอบสวน ซึ่งมีหน้าที่รวบรวม พยานหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความคิดที่กล่าวหา และใช้ดุลพินิจจากพยานหลักฐานที่รวบรวมได้ สรุป

สำนักงานการสอบสวน มีความเห็นทางคดีส่งสำนักงานการสอบสวน ไปยังพนักงานอัยการเพื่อ ดำเนินคดีตามกฎหมาย ขึ้นตอนของกระบวนการยุติธรรมเบื้องต้น จึงเริ่มที่ พนักงานสอบสวนเป็น 5 ลำดับแรก โดยมีหลักเกณฑ์วิธีการ รูปแบบ ระเบียบข้อกำหนดและเงื่อนไขต่างๆ ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย โดยเฉพาะที่ ระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ระเบียบ และคำสั่งต่างๆ เพื่อเสริมสร้างความเป็นธรรมให้แก่ประชาชน ทั้งฝ่ายผู้เสียหายและผู้ถูก กล่าวหา

ความหมายของพนักงานสอบสวน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นกฎหมายที่กำหนดวิธีการหรือหลักเกณฑ์ เพื่อให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานในการสอบสวนฟ้องร้อง การพิจารณาพิพากษา การลงโทษ เพื่ออำนวย ความยุติธรรมและรักษาความสงบเรียบร้อย และคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ ชื่อเสียง ทรัพย์สิน ร่างกาย และชีวิตของบุคคล

1.1 การสอบสวน การสอบสวน หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐาน และการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่ กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือการพิสูจน์ความผิดและเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ

1.2 ผู้มีอำนาจสอบสวน ผู้มีอำนาจสอบสวน มาตรา 2 (6) บัญญัติว่า "พนักงานสอบสวน" หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมาย ให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมาย ให้มีอำนาจ และหน้าที่ทำการสอบสวน พนักงานสอบสวน มีหน้าที่ในการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานคดี ความผิดที่มีโทษทางอาญาทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและ พหุติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ กล่าวหาเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิด และพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือ ความบริสุทธิ์ ของผู้ต้องหา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เสียหายและผู้กระทำความผิด

บทบาทอำนาจหน้าที่ของพนักงานสอบสวน

เมื่อพนักงานสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานเพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริง และ พหุติการณ์อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกล่ามโซ่เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด พนักงานสอบสวนจึงสามารถรวบรวมพยานทั้งฝ่ายผู้กล่าวหาและฝ่ายผู้ต้องหา การที่ต้องรับฟังพยาน ทั้งสองฝ่ายนี้จึงสามารถใช้ดุลพินิจในการชั่งน้ำหนักพยานในชั้นสอบสวนได้อย่างลึกซึ้ง เพื่อที่จะเสนอความเห็นสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้อง ดังนั้น ในการพิจารณาคดีชั้นชั่งน้ำหนักพยาน จึงอยู่ที่ความเชื่อถือของ พนักงานสอบสวนเป็นสำคัญ

ลักษณะการวินิจฉัยชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานก็คือ ให้ตรวจสอบว่าพยานหลักฐาน นั้นจะ สมเหตุสมผลพอที่วิญญูชนจะลงความเห็น เพื่อเห็นว่าเป็นความจริงหรือไม่ถ้ามีเหตุผลพอแล้วก็นับว่า เป็นความจริง แต่ถ้ายังอยู่ในความคาดหมายว่าอาจจะไม่เป็นความจริง ดังนี้ไม่พอและความเชื่อถือนั้น จะต้องเกิดขึ้นจากข้อเท็จจริงที่ได้เลือกเฟ้น โดยสุจริตและเที่ยงธรรม ประกอบเหตุผลทั้งปวง โดย คำนึงถึงหลักวิชาจิตวิทยา วิทยาศาสตร์และความก้าวหน้า ทางวิชาการสมัยใหม่ ประกอบขึ้นเป็น เหตุผลในการชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน ซึ่งมาตรา 226 ได้แบ่งพยานที่ จะพิสูจน์ว่าจำเลยมีผลหรือบริสุทธิ์ออกเป็น 3 ลักษณะด้วยกัน คือ พยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ

เมื่อพิจารณาถึงตำแหน่งพนักงานสอบสวนแล้วจะพบว่า เป็นตำแหน่งที่มีความรับผิดชอบสูง โอกาสที่จะเกิดความผิดพลาดในการปฏิบัติงานย่อมมากตามไปด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากพนักงานสอบสวน 6 แต่ละคนมีภูมิหลัง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานที่ แตกต่างกัน การสั่งคดีของพนักงานสอบสวนแต่ละคนย่อมแตกต่างกัน จึงทำให้พฤติกรรมของพนักงานสอบสวนในด้านลบที่ปรากฏ เป็นข่าวทางสื่อมวลชนอยู่ในความสนใจของประชาชนตลอด ไม่ว่าจะเป็นการใช้พฤติกรรมก้าวร้าวกับ ผู้ต้องหาหรือกับประชาชน การข่มขู่ใช้อำนาจบังคับในทางไม่ถูกต้อง การเรียกเก็บเงินหรือสิ่งตอบแทน เพื่อช่วยเหลือในคดีหรือการรับสินบน เป็นต้น ในขณะที่ การหย่อนประสิทธิภาพของการทำงาน การบกพร่องในหน้าที่ การทำสำนวนการสอบสวนล่าช้าหรือทำสำนวนอ่อนอันเป็นเหตุ ให้ผู้ต้องหา หลุดพ้นจากการดำเนินคดี ถือเป็นสาเหตุที่ทำให้ประชาชนผิดหวังในการปฏิบัติหน้าที่ ของพนักงานสอบสวน รวมทั้งนำไปสู่การเสริมสร้างทัศนคติที่ไม่ดีต่อภาพพจน์ตำรวจ

จรรยาบรรณของพนักงานสอบสวน

สำนักงานตำรวจแห่งชาติตระหนักถึงความสำคัญของการสอบสวนคดีอาญา อันเป็นภารกิจ หลักในการอำนวยความยุติธรรมให้แก่ประชาชน โดยมีพนักงานสอบสวน เป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่นี้ซึ่งการ ดำเนินการจะต้องมีความโปร่งใส สุจริต รวดเร็ว เสมอภาค และเที่ยงธรรมอย่างแท้จริง โดยยึด หลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ควบคู่ไปกับการรักษาความสงบสุขของสังคมและพัฒนา พนักงานสอบสวนให้มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณที่ เหมาะสมต่อการดำรงไว้ซึ่งบทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบขององค์กรต้นธารของ กระบวนการยุติธรรมทางอาญา ที่พนักงานสอบสวนจะปฏิบัติหน้าที่ให้สัมฤทธิ์ผลจึงจำเป็นต้อง กำหนดให้มีจรรยาบรรณของพนักงานสอบสวนเป็นกรอบและแนวทางในการประพฤติปฏิบัติควบคู่ไป กับ“อุดมคติของตำรวจ” ที่ได้กำหนดและอบรมไว้แล้ว จรรยาบรรณของพนักงานสอบสวนมีดังนี้

1. พนักงานสอบสวนต้องเคารพในสิทธิและเสรีภาพของประชาชน ตามบทบัญญัติแห่ง รัฐธรรมนูญ
2. พนักงานสอบสวนต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต และยึดมั่น ในศีลธรรม
3. พนักงานสอบสวนต้องอำนวยความยุติธรรม ด้วยความรวดเร็ว ต่อเนื่องโปร่งใส และ เป็นธรรม

โดยปราศจากอคติ

4. พนักงานสอบสวนต้องกล้าขึ้นหัดกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง
5. พนักงานสอบสวนพึงปฏิบัติหน้าที่ด้วยความวิริยะอุตสาหะ เสียสละ และอดทน เพื่อประโยชน์

แห่งการอำนวยความยุติธรรม

6. พนักงานสอบสวนพึงมีมนุษยสัมพันธ์ดีด้วยความสุภาพอ่อน โขนมิไม่ตรีจิต และเต็ม ใจ

ให้บริการประชาชน

7. พนักงานสอบสวนพึงหมั่นศึกษาหาความรู้และพัฒนาตนเองตลอดเวลา

8. พนักงานสอบสวนพึงสำนึก และยึดมั่นในวิชาชีพการสอบสวน มีความภาคภูมิใจใน ศักดิ์ศรี และวิชาชีพของตนเอง

พนักงานสอบสวนจะต้องยึดถือประพฤติปฏิบัติตามหลักจรรยาบรรณของพนักงานสอบสวน อย่างแท้จริง เพื่อให้บังเกิดผลดีแก่ทั้งการปฏิบัติหน้าที่ของตน และสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นแก่สังคม หากมีภาระเลขหรือทำให้เห็นว่า พนักงานสอบสวนผู้ใดฝ่าฝืน ก็ให้ผู้บังคับบัญชาได้พิจารณาไปตามกฎหมาย และระเบียบแบบแผนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติและหากเข้าข่ายผิดวินัยก็ให้ดำเนินการในเรื่องวินัยด้วย 7

ปัญหาด้านการรวบรวมพยานหลักฐานและการสังคดีของพนักงานสอบสวน

ปัญหาด้านการรวบรวมพยานหลักฐานและการสังคดีของพนักงานสอบสวน เป็นปัญหา สำคัญมากในกระบวนการยุติธรรมเบื้องต้น สามารถแยกแยะออกเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

1. พนักงานสอบสวน

1.1. ปัญหาการสังคดีของพนักงานสอบสวนในการรวบรวมพยานหลักฐาน ถือว่า มีความสำคัญ เพราะหากการรวบรวมพยานหลักฐานกระทำขึ้นโดยมิชอบด้วยกระบวนการที่ถูกต้อง ตามกฎหมายในเบื้องต้น ย่อมส่งผลกระทบต่อการวินิจฉัยหรือการใช้ดุลพินิจของพนักงานอัยการ และศาล ความยุติธรรมในทางปฏิบัติพนักงานอัยการ จะต้องยึดถือข้อเท็จจริงตามสำนวนการ สอบสวนชั้นพนักงานสอบสวนในการสังคดีการรวบรวมพยานหลักฐาน ตามประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา มาตรา 131 บัญญัติว่า “ให้พนักงานสอบสวนรวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกลงโทษและเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิดหรือความบริสุทธิ์ ของผู้ต้องหา” หลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน ประมวลกฎหมายวิธี พิจารณาความอาญา และระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีให้อำนาจพนักงานสอบสวนใช้ดุลพินิจ ในการรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิด พยานหลักฐานที่ จะนำเข้าสู่สำนวนการสอบสวนมาจากสถานที่ เกิดเหตุซึ่งพนักงานสอบสวนต้องมีความชำนาญพิเศษในการตรวจและเก็บร่องรอยหลักฐานใน สถานที่เกิดเหตุ ทำการถ่ายภาพ จัดทำแผนที่สังเขปของสถานที่เกิดเหตุแต่ไม่มีกฎหมาย ระเบียบ กำหนด แนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนเป็นมาตรฐานเดียวกัน หากแต่ขึ้นอยู่กับความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ และการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนแต่ละคน ยกตัวอย่างเช่น ในคดีเชอริแอน ในคดีนี้พนักงานสอบสวนไม่รวบรวมพยานหลักฐานตามความเป็นจริง ได้นำพยานหลักฐานที่เป็นเท็จ เข้ามาในสำนวนทำให้ผู้บริสุทธิ์ 4 คน ต้องรับโทษจำคุกเป็นเวลา 7 ปีจากโทษตัดสิ้นประหารชีวิต สุดท้ายมีจำเลยในคดีนี้ซึ่งเป็นผู้บริสุทธิ์ต้องได้รับโทษและเสียชีวิตในห้องขัง 1 คน เนื่องจากการใช้ อำนาจดุลพินิจที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและขัดกับหลักนิติธรรม

1.2. ปัญหาการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนในการสอบสวนพยานบุคคลในพยาน บุคคลที่จะมาเปิดเผยถึงการรับรู้ของตนเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในคดีโดยการให้ถ้อยคำ การรับรู้นี้เป็นการ รับรู้โดยประสาทสัมผัสของตนโดยตรง คือ การได้เห็น ได้ฟังหรือได้ยื่นและมาถ่ายทอดข้อเท็จจริง เหล่านี้ต่อพนักงานสอบสวน พยานบุคคลต้องเป็นบุคคลที่ สามารถเข้าใจและตอบคำถามได้เนื่องจาก จะต้องมีการถ่ายทอดข้อเท็จจริงที่ตน ได้สัมผัสมาให้ศาลทราบและเข้าใจได้พยานบุคคลในคดี

ไม่ว่า จะเป็นประจักษ์พยาน พยานบอกเล่า หรือพยานแวดล้อมกรณีส่วนใหญ่ผู้กรณีที่ก่อให้เกิดความเสียหายแต่ละฝ่ายจะอ้างพยานเข้ามาเพื่อให้พนักงานสอบสวนบันทึกถ้อยคำพยานที่ผู้กรณีอ้างเข้ามา ดังกล่าวอาจให้ถ้อยคำ ที่เป็นประโยชน์กับฝ่ายที่อ้างตน แม้พนักงานสอบสวนมีอำนาจใช้ดุลพินิจ สอบสวนพยานบุคคลใดซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่คดีแต่ก็เป็นการ ยากที่จะเชื่อได้ว่าพยานบุคคลดังกล่าว ให้ถ้อยคำด้วยความสัตย์จริงตามที่รับรู้โดยประสาทสัมผัส ของตน โดยตรงตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133 วรรคสอง บัญญัติว่า “การถาม ปากค่านั้นพนักงานสอบสวน จะให้ผู้ให้ถ้อยคำสาบานหรือปฏิญาณตัวเสียก่อนก็ได้และต้องปฏิบัติตาม บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยพยานบุคคล” ซึ่งกฎหมายมิได้มีบทบังคับให้การสอบสวน 8 พยานบุคคลในชั้นสอบสวนว่า ต้องให้พยานสาบานหรือปฏิญาณตนก่อนให้ปากคำ จึงเป็นดุลพินิจของ พนักงานสอบสวนก่อนถามปากคำจะให้พยานบุคคล ผู้ให้ถ้อยคำสาบานหรือปฏิญาณตัวเสียก่อนก็ได้ ต่างจากชั้นพิจารณาตัดสินของศาล ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา 112 บัญญัติว่า “ก่อนเปิดความพยานทุกคนต้องสาบานตนตามลัทธิศาสนาหรือจารีตประเพณีแห่งชาติของตนหรือ กล่าวคำปฏิญาณว่า จะให้การตามความสัตย์จริงเสียก่อน” ประกอบประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา 15 บัญญัติว่า “วิธีพิจารณาข้อใดซึ่งประมวลกฎหมายนี้มีได้ บัญญัติไว้โดยเฉพาะ ให้นำบทบัญญัติแห่ง ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่งมาใช้บังคับเท่าที่พอจะใช้บังคับได้” ดังนั้นในชั้นพิจารณาของศาลพยานต้องสาบานหรือปฏิญาณตนก่อนเสมอจึงจะให้การ ได้แต่ในชั้น การสอบสวนอยู่ในดุลพินิจของพนักงานสอบสวนที่จะให้พยานสาบานหรือปฏิญาณตนก่อนหรือไม่ก็ได้ ซึ่งก็เป็นปัญหาว่าพยานที่ไม่สาบานหรือปฏิญาณตนจะให้การตามความสัตย์จริง หรือไม่อย่างไร

1.3. ปัญหาการใช้ดุลพินิจของพนักงานสอบสวนในการดำเนินการสอบสวน รวบรวม พยานหลักฐานคดีซึ่งกระทบสิทธิของบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสิทธิของบุคคลซึ่งตาม รัฐธรรมนูญ กล่าวคือ บุคคลย่อมมีสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหาย ผู้ต้องหา โจทก์ จำเลย คู่กรณีผู้มีส่วนได้เสีย หรือพยานในคดีมีสิทธิได้รับการปฏิบัติที่ได้รับอย่างเหมาะสม ในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมรวมทั้งสิทธิในการได้รับการสอบสวนอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และเป็นธรรม ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 130 บัญญัติว่า “ให้เริ่ม การสอบสวนโดยมิชักช้า จะทำการสอบสวนในที่ใด เวลาใด แล้วแต่จะเห็นสมควร โดยผู้ต้องหา ไม่จำเป็นต้องอยู่ด้วย” การดำเนินการสอบสวนเกี่ยวกับเรื่องเวลา สถานที่ และบุคคลที่ จะถูกสอบสวน กฎหมายกำหนดให้กระทำโดยมิชักช้า แต่ไม่ได้กำหนดระยะเวลาการสอบสวนให้ชัดเจนว่าต้องดำเนินการในกำหนดเวลาเท่าใด ดังนั้น การรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆในการพิสูจน์ความผิด จึงเป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวนว่าจะดำเนินการสอบสวนเมื่อใดก็ได้เนื่องจากไม่มีเวลาที่ชัดเจน หากกระทำล่าช้าพยานหลักฐานต่างๆ อาจจะถูกทำลาย เคลื่อนย้ายหรือเปลี่ยนแปลง ทำให้เกิดผลเสียหายทางคดีการกระทำดังกล่าวขัดกับหลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค ซึ่งทำให้ผู้กระทำ ความผิดที่แท้จริง หลุดพ้นการถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย

1.4. ปัญหาการใช้อำนาจดุลพินิจของพนักงานสอบสวน ตามมาตรา 122 ประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ว่า พนักงานสอบสวนจะไม่ทำการสอบสวนในกรณีต่อไปนี้ก็ได้

- 1) เมื่อผู้เสียหายขอความช่วยเหลือ แต่ไม่ยอมรับทุกข้อตามระเบียบ
- 2) เมื่อผู้เสียหายฟ้องคดีเสียเอง โดยมีผู้ร้องทุกข์ก่อน

3) เมื่อมีหนังสือกล่าวโทษเป็นบัตรสนเท่ห์ หรือบุคคลที่ กล่าวโทษด้วยปาก ไม่ยอมบอกว่าเขาคือใคร หรือไม่ยอมลงลายมือชื่อในคำกล่าวโทษ หรือ บันทึกคำกล่าวโทษ ในกรณีนี้ ถ้าเป็นความผิดอาญาแผ่นดิน ถ้าผู้เสียหายหรือบุคคลที่ กล่าวโทษด้วย ปากหรือเป็นผู้ทำหนังสือกล่าวโทษด้วยบัตรสนเท่ห์เกรงกลัวผู้กระทำความผิด หรือเกรงว่าตัวเองจะได้รับอันตราย จะไม่ยอมแสดงตนและร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน หากมีการกระทำความผิดอาญา เกิดขึ้นจริงแล้วพนักงานสอบสวนใช้ดุลพินิจที่ไม่ทำการสอบสวนอาจทำให้ผู้ได้รับความเสียหายจาก คดีอาญาและไม่ได้รับความเป็นธรรม ยกตัวอย่างเช่น ความผิดในการค้ำนุษย์ผู้เสียหาย ไม่สามารถแจ้งความเองได้แต่พนักงานสอบสวน ไม่ยอมทำการสอบสวนทั้งที่มีอำนาจทำการสอบสวน 9 ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ทำให้ผู้กระทำความผิดไม่ได้รับโทษ เนื่องจากพนักงานสอบสวนใช้ดุลพินิจไม่ยอมทำการสอบสวนคดีนี้ต่อไป ถือได้ว่าเป็นการใช้อำนาจดุลพินิจของพนักงานสอบสวนที่ ขาดความเที่ยงธรรม และคุณธรรมขัดกับหลักนิติธรรม

2. ผู้บังคับบัญชา

ระบบการตรวจสอบภายใน มีระเบียบสำนักงานตำรวจแห่งชาติกำหนดมาตรการควบคุม ตรวจสอบการสอบสวน แต่ไม่ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้บังคับบัญชาที่จะเข้ามาเป็นหัวหน้าที่กำกับดูแล งานสอบสวนที่ชัดเจน ทำให้บางครั้งผู้ที่เข้ามาเป็นผู้บังคับบัญชามาจากสายงานอื่นที่ขาดความรู้ ความสามารถหรือขาดประสบการณ์ในด้านการสอบสวน ทำให้งานในชั้นการสอบสวนไม่สามารถ พิจารณาและกลั่นกรองได้ว่า สำนวนการสอบสวนที่สอบสวนไปแล้วนั้น ถูกต้องและมีการรวบรวม พยานหลักฐาน ได้อย่างครบถ้วนหรือไม่ มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหรือไม่ตั้งข้อหาถูกต้องหรือไม่ซึ่งเป็น ช่องว่างให้พนักงานสอบสวน และผู้บังคับบัญชาร่วมกันแสวงหาผลประโยชน์จากการทำสำนวนการสอบสวน

3. ปัญหาภายนอกองค์กร

การถูกแทรกแซงจากปัจจัยภายนอก อาทิเช่น นักการเมือง ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น ญาติ พี่น้อง หรือผู้มีพระคุณอื่นๆ ของพนักงานสอบสวนเองขอร้องให้ช่วยเหลือในทางคดี

สรุปหลักนิติธรรมกับการอำนวยความสะดวกทางอาญาในงานสอบสวน

ในการอำนวยความสะดวกทางอาญาในงานสอบสวน พนักงานสอบสวนที่ดีต้องมี จรรยาบรรณ ขีดหลักกฎหมาย เพื่อให้เกิดความยุติธรรมในสังคม การดำเนินการจะต้องมีความโปร่งใส สุจริต รวดเร็ว เสมอภาค และเที่ยงธรรมอย่างแท้จริง โดยยึดหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของ ประชาชน ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญควบคู่ไปกับการรักษาความสงบสุขของสังคม และพัฒนา พนักงานสอบสวนให้มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณที่ เหมาะสมต่อการดำรงไว้ซึ่ง บทบาทหน้าที่ ความรับผิดชอบขององค์กรต้นธารของกระบวนการยุติธรรมทางอาญา แต่ทั้งนี้ในสภาพสังคมและ การทำงานในปัจจุบัน ขาดความเป็นอิสระในการดำเนินคดีบางครั้ง ต้องทำงานภายใต้ข้อจำกัดของ ผู้บังคับบัญชา ซึ่งบางท่านขาดคุณธรรม ไม่มีความรู้ความสามารถ หรือ ประสบการณ์ด้านการสอบสวน ทำให้เกิดความเสียหายต่อประชาชนผู้บริโภค

วิธีดำเนินการสอบสวนของพนักงานสอบสวน หากขาดความรู้ความสามารถ ประสบการณ์ หรือขาดความยุติธรรมแล้ว ผลเสียย่อมเกิดกับประชาชนโดยส่วนรวมอย่างแน่นอน เห็นได้ว่า การตั้งคดี ของพนักงานสอบสวน กฎหมายให้อำนาจพนักงานสอบสวนเพียงลำพังเพื่อทราบข้อเท็จจริงและ พุทธิการณ์ต่างๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหา เพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและเพื่อพิสูจน์ให้เห็น ความผิดหรือความบริสุทธิ์ ของผู้ต้องหา และเพื่อเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ ดังนั้น การตั้งคดี ของพนักงานสอบสวน ย่อมมีผลต่อการพิจารณาฟ้องของพนักงานอัยการและกระบวนการพิจารณา 10 คดีของศาล หากการรวบรวมพยานหลักฐานดำเนินการโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ไม่มีการตรวจสอบ จากองค์กรภายนอก หรือมีวิธีการดำเนินการสอบสวน และกำหนดระยะเวลาที่ชัดเจน ย่อมเกิด ความเสียหายต่อกระบวนการยุติธรรมได้

ในประเด็นนี้ศาสตราจารย์พิเศษ ธาณินทร์กรวิเชียร มีความเห็นว่า “ปัญหาสำคัญของ วิกฤติการณ์หลักนิติธรรมในสังคมไทยที่ เราจะมองข้ามโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาเจ้าพนักงานลูก่อ อำนาจ ซึ่งดูเหมือนว่าจะเป็นวิกฤติการณ์กฎหมายกลับละเมิดกฎหมายเสียเอง เพราะเป็นเรื่องผู้ที่มี อำนาจรัฐอยู่ในมือหรือผู้บังคับใช้ข้าราชการในหน่วยงานป้องกันและปราบปรามโจรผู้ร้าย หรือ เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ทำให้มีโอกาสเสี่ยงต่อการลูก่ออำนาจมาก เพราะหลงผิดคิดไปว่าเมื่อตนมีอำนาจรัฐอยู่ในมือแล้วก็สามารถกระทำทุกสิ่งทุกอย่างได้ตามอำเภอใจโดยไม่เกรง กลัวต่ออาญาของแผ่นดินและไม่คำนึงถึงความถูกต้องชอบธรรมแต่อย่างใด จึงมักจะล่วงละเมิด กฎหมายเสียเอง อย่างเช่นเรื่องของการอุ้มฆ่า การฆ่าตัดตอน การวิสามัญฆาตกรรมโดยไม่มีเหตุอัน จะอ้างได้โดยชอบด้วยกฎหมาย ชัดชัดชัดข้อหาเท็จให้ผู้บริสุทธิ์ ซ่อมผู้ต้องหาหรือพยาน สร้าง หลักฐานเท็จ เป็นต้น เหล่านี้ เกิดจากการลูก่ออำนาจของเจ้าพนักงานทั้งสิ้น นับเป็นการกระทำที่ชั่วร้ายและขัดกับหลักนิติธรรมอย่างร้ายแรง ผิดทั้งกฎหมาย ผิดทั้งศีลธรรมและความถูกต้องชอบธรรม

การแก้ไขปัญหานี้ในเบื้องต้น ต้องเรียกความไว้วางใจจากประชาชนกลับมาให้ได้เสียก่อน ซึ่งไม่สามารถกระทำได้ในเวลาเพียงชั่วข้ามวัน แต่ต้องอาศัยเวลาที่ ยาวนาน โดยเจ้าพนักงานของรัฐ ต้องปฏิบัติการ 2 ประการ พร้อมกันไป คือ

ประการแรก เราต้องมุ่งมั่นปราบปรามผู้ก่อความไม่สงบเรียบร้อยในบ้านเมือง อย่างเด็ดขาด จริงจัง และ โดยเฉียบพลัน โดยเจ้าพนักงานของรัฐต้องปฏิบัติหน้าที่ภายใต้กรอบของกฎหมายและ ศีลธรรมอย่างเคร่งครัด ยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและแก้ปัญหาโดยคำนึงถึงประชาชน ผู้เดือดร้อนเป็นสำคัญ

ประการที่สอง ต้องนำตัวเจ้าพนักงานของรัฐที่ลูก่ออำนาจ จงใจฝ่าฝืนตัวบทกฎหมาย มาดำเนินคดีเพื่อลงโทษตามกฎหมายให้ได้โดยเร็ว และ ไม่มีการเห็นแก่หน้าผู้ใดทั้งสิ้น

สิ่งสำคัญที่สุดในการปฏิบัติการเพื่อแก้ปัญหานี้ก็คือ เจ้าพนักงานของรัฐทุกระดับพึงต้อง ตระหนักอยู่เสมอว่าอำนาจที่ท่านมีอยู่นั้น เป็นอำนาจตามกฎหมายซึ่งมาพร้อมกับหน้าที่ และ ความรับผิดชอบในการรับใช้ประชาชน ท่านต้องปฏิบัติหน้าที่ ของท่านให้อยู่ในกรอบของกฎหมายและ หลักนิติธรรมตามรัฐธรรมนูญ มิใช่เพ่งเล็งแต่จะทำผลงานเพื่อเสนอรับความดีความชอบจาก ผู้บังคับบัญชา หรือกระทำไปเพียงเพื่อความสะใจของตน แม้ว่าอาจจะ โชคดีไม่มีใครสามารถเอาผิดได้ตามกฎหมาย แต่เหนือกฎหมายนั้นยังมี “กฎแห่งกรรม” ซึ่งไม่มีทางรอดพ้น ไปได้จากกฎแห่งกรรมนี้ได้

ในความเห็นของผู้เขียนเอง กฎหมายไม่ใช่ยาครอบจักรวาลที่จะรักษาเยียวยาปัญหาสังคมได้ทุกๆ เรื่อง เพราะกฎหมายไม่มีข้อบังคับใดๆที่สามารถบังคับจิตใจของคน แม้ว่าจะตรากฎหมายได้ดี 11 เพียงใด ก็อาจจะบังคับจิตใจคนได้กฎหมายไม่อาจจะเปลี่ยนพฤติกรรมหรืออุปนิสัยเลวร้ายของ บุคคลได้แม้กระนั้นก็ตามตรากฎหมายก็ยังจำเป็นต้องมีอยู่ เพื่อนำตัวผู้กระทำผิดมาลงโทษ แต่มาตรการทางกฎหมายอย่างเดียวคงไม่เพียงพอ เราต้องแก้ที่จิตใจของคน โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งเป็นผู้บังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะในการอำนวยความสะดวกธรรมชาติธรรมทางอาญาของพนักงานสอบสวน

ดังนั้น เพื่อให้การอำนวยความสะดวกธรรมทางอาญาของพนักงานสอบสวน เป็นไปด้วยความ ถูกต้อง บริสุทธิ์ยุติธรรม ถูกต้องตามหลักกฎหมายและสอดคล้องกับหลักนิติธรรม ควรมีการจัดระบบ การทำหน้าที่ของพนักงานสอบสวน ให้มีประสิทธิภาพโดยให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติวางแนวทางใน การพัฒนาระบบงานและบุคลากรในงานสอบสวน ดังนี้

1. มาตรการแก้ไขจิตใจ โดยให้มีโครงการฝึกอบรมพัฒนาจิตใจให้มี “hiri โอตตปเป และมีความเชื่อในกฎแห่งกรรม” เมื่อความเสื่อม โทรมของหลักนิติธรรมในสังคมไทยเป็นเรื่องของ ความเสื่อมโทรมทางจิตใจ เป็น “กิเลส” ของตัวบุคคล จึงควรมุ่งแก้ไขที่ เรื่องของจิตใจเป็นสำคัญว่า จะทำอะไรจึงจะทำให้คนมีhiri โอตตปเป หรือมีความละเอียดอ่อน การทำชั่วและเกรงกลัวต่อบาป ซึ่งจะทำให้เขาไม่กล้าที่จะกระทำการทุจริตประพฤติมิชอบ

2. ปลุกฝังจิตสำนึกสาธารณะโดยเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานร่วมกันบำเพ็ญประโยชน์ในการ ช่วยเหลือประชาชนผู้ด้อยโอกาสหรือผู้ยากไร้ในสังคมหรือชุมชนของตน ให้รู้จักเสียสละประโยชน์ ส่วนตนเพื่อช่วยเหลือผู้ที่ยากกว่าได้ เห็นว่ายังมีคนที่ลำบากกว่าตนเองอีกมาก เสริมสร้างแนวคิดที่ ไม่คิดแต่จะกอบโกยสมบัติหรือแสวงหาอำนาจ ยศศักดิ์หรือตำแหน่งเพื่อตนเองโดยไม่คำนึงถึงส่วนรวม เพราะความพึงพอใจในสิ่งเหล่านี้เป็นเพียงการตอบสนองชั่วคราวชั่วครวเท่านั้น หาใช่ความสุข ที่แท้จริงไม่ คุณค่าแห่งชีวิตเรามีมากกว่าสิ่งเหล่านี้ มากมายนัก ความสุขที่แท้จริงนั้นอยู่ที่การให้ การเสียสละและอุทิศตนทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม

3. ออกระเบียบหรือวางหลักเกณฑ์ในการแต่งตั้ง ผู้ที่จะเป็นผู้บังคับบัญชาและหัวหน้างานสอบสวน ต้องมีประสบการณ์ในงานสอบสวน และเคยผ่านการทำสำนวนการสอบสวนด้วยตนเอง เป็นระยะเวลาพอสมควร

4. ควรมีการสอบสวนแบบเป็นชุดพนักงานสอบสวน โดยมีพนักงานสอบสวนที่อาวุโสสูงสุดเป็นหัวหน้า มีการกลั่นกรอง ในการกำหนดข้อหา การวางรูปคดีหรือให้ความเห็นเกี่ยวกับการรวบรวม พยานหลักฐาน เพื่อให้การสอบสวน เป็นไปอย่างถูกต้อง รวดเร็วและเป็นธรรม

5. ในคดีที่มีอัตราโทษสูง ควรมีหน่วยงานอื่นคือ พนักงานอัยการเข้าร่วม ในการกำหนดข้อหา การวางรูปคดีหรือให้ความเห็นเกี่ยวกับการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อการสอบสวนดำเนินการ ได้ 12 ด้วยความรวดเร็ว ลดขั้นตอนความล่าช้าของกระบวนการสอบสวน เพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการเยียวยา และให้ผู้กระทำผิดได้รับการอำนวยความสะดวกธรรมทางกฎหมายอย่างเต็มที่

6. ผู้บังคับบัญชาในระดับสถานีตำรวจ ต้องมีความรู้ความสามารถในระดับ เนติบัณฑิต หรือปริญญาโท โดยเฉพาะสาขากฎหมาย และต้องเคยผ่านงานสอบสวน ผู้บังคับบัญชาควรได้รับ การฝึกอบรมหลักนิติธรรม คุณธรรมจริยธรรม เป็นประจำทุกปี

7. ผู้บังคับบัญชาในระดับสถานีตำรวจ ควรให้ความเป็นอิสระในการใช้ดุลยพินิจของพนักงานสอบสวนอย่างตรงไปตรงมา ตามหลักพื้นฐานของกฎหมายและหลักนิติธรรม โดยเคร่งครัด ปราศจาก การแทรกแซงและบีบบังคับให้พนักงานสอบสวน เพื่อความเป็นธรรม

8. พนักงานสอบสวนควรยึดหลักนิติธรรม อุทิศการณ์จรรยาบรรณ และยึดหลักกฎหมาย เป็นหลักในการปฏิบัติงาน โดยจะต้องมีความโปร่งใส สุจริต รวดเร็ว เสมอภาค และเที่ยงธรรม อย่างแท้จริง โดยยึดหลักการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ควบคู่ไปกับการรักษาความสงบสุขของสังคม และพัฒนาพนักงานสอบสวนให้มีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณที่ เหมาะสมต่อการดำรงไว้ซึ่ง บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบขององค์กรต้นธารของ กระบวนการยุติธรรมทางอาญา

บรรณานุกรม เอกสารอ้างอิง

จินดาภิรมย์ราชสภาพดี. คำอธิบายกฎหมายลักษณะพิจารณาคำพยานหลักฐาน กรุงเทพมหานคร: พิศาลบรรณนิติ, 2464.
บรรเจิดสิงคะเนติ.

หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตาม รัฐธรรมนูญใหม่. กรุงเทพมหานคร: บริษัทสำนักพิมพ์วิญญูชน
จำกัด, 2543. เมธา วาดีเจริญ.

บทบาทของ เจ้าพนักงานตำรวจในการสอบสวนคดีอาญา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สูตรไพศาล, 2539.

ธานินทร์กรชัยวิเชียร หลักนิติธรรม. จัดพิมพ์โดยสำนักประธานศาลฎีกา. (กรุงเทพมหานคร : บริษัทชวนพิมพ์ 50 จำกัด), 2553.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550.สำนักงานอัยการสูงสุด.สืบค้นเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2557. เข้าถึงได้จาก
www.ogad.ago.go.th ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป.สืบค้นเมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2557. เข้าถึงได้จาก
life.cpru.ac.th/E%20leaning/03%20Humanrights/บทที่%201.htm

กฎหมาย ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ประมวลกฎหมายอาญา ระเบียบกรมตำรวจว่าด้วยการรายงานคดี (ฉบับที่6)
พ.ศ.2537